

RESEARCH DATA ALLIANCE

23 točk za knjižničarke in knjižničarje

Podpora pri delu z raziskovalnimi podatki

Deljenje raziskovalnih podatkov brez ovir

Osnove in učni viri

Kje iskati rešitve in kako razvijati nove storitve v povezavi z raziskovalnimi podatki?

1. Slovar in razlago pomembnih pojmov in orodij ponuja **Data Thesaurus** (<https://nnlm.gov/data/thesaurus>).
2. **LIBER** je oblikoval deset priporočil knjižnicam za začetek dela z raziskovalnimi podatki (libereurope.eu/wp-content/uploads/2020/11/The-research-data-group-2012-v7-final.pdf).
3. **DCC Curation Lifecycle Model** predstavlja življenjski krog raziskovalnih podatkov (dcc.ac.uk/guidance/curation-lifecycle-model).
4. **Odprta spletna usposabljanja** o ravnanju s podatki in veščinah za delo s podatki priporoča stran Univerze v Ljubljani (uni-lj.si/raziskovalno_in_razvojno_delo/odprta_znanost/).
5. Knjižničarji na strani skupnosti **SpringShare LibGuide** delijo desetine priročnikov o podatkih (community.libguides.com/).

Več:

23 Things revisited: Field guides to Research Data Management
<https://23things.sites.uu.nl/>

Informiranje in svetovanje raziskovalcem
Priprava načrtov ravnanja z raziskovalnimi podatki
Načela FAIR
Citiranje podatkov
Načela digitalne hrambe
Podatkovni repozitoriji
Skupnosti

... za lažje delo z raziskovalnimi podatki

Informiranje in svetovanje raziskovalcem

Kako pomagati raziskovalcem, da začnejo pravočasno in kakovostno ravnati s svojimi raziskovalnimi podatki?

6. Primeri dobre prakse ravnanja z raziskovalnimi podatki so zbrani v knjigi **Engaging Researchers with Data Management: The Cookbook** (openbookpublishers.com/product/1080).
7. Smernice za pogovor z raziskovalci v obliki podatkovnega intervjuja predlaga **Univerza Purdue** (docs.lib.purdue.edu/lib_research/81/ ali docs.lib.purdue.edu/dcptoolkit/2/).
8. Priprava informativnih navodil kot dodatna pomoč za raziskovalce s pomočjo **DataOne** primerov dobre

prakse pri posameznih raziskovalnih fazah (dataoneorg.github.io/Education/bestpractices/).

Priprava načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki

Orodja za pripravo načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki, ključnega elementa dobrega ravnanja s podatki

9. **DMPonline** je orodje za pripravo načrtov, ki vključuje tudi predlogo programa Obzorje 2020, objavlja primere načrtov in omogoča pripravo institucionalnih predlog (dmponline.dcc.ac.uk/).
10. **ARGOS** je orodje OpenAIRE-a in EUDAT-a za izdelavo načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki (argos.openaire.eu/).
11. Načela FAIR pri načrtovanju poudarjata **Data Stewardship Wizard** (ds-wizard.org) in vodič **CESSDA DMEG** (cessda.eu/DMEG).

Metapodatki

Kako opisati raziskovalne podatke, da jih bo mogoče najti, razumeti in uporabljati?

12. **Univerza Cornell** pojasnjuje, kaj so metapodatki, in svetuje o metapodatkovnih standardih (data.research.cornell.edu/content/writing-metadata).

Načela FAIR

Pri ravnanju s podatki se uveljavljajo načela FAIR, ki izboljšujejo najdljivost, dostopnost, interoperabilnost in možnost druge rabe podatkov.

13. Inicijativa **GO FAIR** pojasnjuje elemente načel FAIR (go-fair.org/fair-principles/).

Citiranje podatkov

Kako citirati podatke in pravilno navajati avtorstvo raziskav ter s tem utemeljevati njihovo znanstveno vrednost?

14. Načela **FORCE11** utemeljujejo namene, naloge in elemente citatov ter podajajo primere citiranja podatkov (force11.org/datacitationprinciples).

Licence in varstvo podatkov

Kako izbrati in uporabljati ustrezno licenco za podatke in kako ravnati z zaupnimi podatki?

15. Pri izbiri licence ali rabi licenciranih podatkov vam lahko pomagata vodiča **Digital Curation Centre** (dcc.ac.uk/guidance/how-guides/license-research-data) in **OpenAIRE** (openaire.eu/how-do-i-license-my-research-data).
16. Več informacij o anonimizaciji in ravnanju z občutljivimi podatki ponujajo **OpenAIRE** (openaire.eu/sensitive-data-guide), **LCRDM** (lcrdm.nl/en/rdm-advice-tips) in **Evropska komisija** (https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/index_en.htm).
17. Pri ravnanju z občutljivimi podatki so lahko v pomoč komisije za etiko slovenskih raziskovalnih organizacij ali fakultet (npr. uni-lj.si/raziskovalno-in-razvojno-delo/etika-v-raziskovanju/).

Načela digitalne hrambe

Temelji podatkovnih infrastruktur, ki omogočajo varno dolgotrajno hrambo podatkovnih zbirk

18. Referenčni model **Open Archival Information System (OAIS)** predstavlja okvir arhivskega sistema za ohranjanje digitalnih informacij (cessda.eu/About/Projects/Past-projects/CESSDA-SaW/WP4/Tutorial-OAIS).
19. **Certifikat CoreTrustSeal** je znak zaupanja vrednega repozitorija raziskovalnih podatkov (coretrustseal.org/why-certification/).

Podatkovni repozitoriji

Kako izbrati repozitorij za objavo in ohranjanje podatkov

20. Primerni repozitorij je mogoče poiskati v registru **re3data.org** (<https://www.re3data.org/>) in katalogih **FAIRsharing** (fairsharing.org/databases/) in **OpenAIRE** (explore.openaire.eu/participate/deposit/search).
21. Področni repozitoriji v Sloveniji so **CLARIN.SI** (clarin.si) za jezikovne vire, **Arhiv družboslovnih podatkov** (adp.fdv.uni-lj.si), **Sistory** (sistory.si) in **SI-DIH** (sidih.si) za zgodovinske vire, dostopen pa je tudi **Nacionalni portal odprte znanosti** (openscience.si).
22. Objavo in deljenje podatkov omogočajo tudi splošni repozitoriji, kot so **figshare** (figshare.com), **Zenodo** (zenodo.org), **Open Science Framework** (osf.io) ali **DataVerse** (dataverse.org/researchers).

Podatkovne skupnosti

Povezovanje s širšo skupnostjo bibliotekarjev, raziskovalcev, tehnologov, financerjev in založnikov, skupno razvijanje rešitev in uveljavljanje dobrih praks na področju ravnanja s podatki

23. Pridružite se združenju **Research Data Alliance!** Postanite del mednarodne skupnosti, ki gradi družbene in tehnološke povezave za izmenjavo podatkov in se dvakrat letno srečuje na konferenci. Članstvo je brezplačno. Vključite se tudi v slovensko nacionalno vozlišče (rd-alliance.org/groups/rda-slovenia) ali interesno skupino Libraries for Research Data (rd-alliance.org/groups/libraries-research-data.html).

Med letnimi konferencami, ki se med drugim posvečajo raziskovalnim podatkom in se jih udeležujejo knjižničarji, so **LIBER** (liberconference.eu), **International Digital Curation Conference** (dcc.ac.uk/events) in **International Association for Social Science and Information Services & Technology** (iasistdata.org/conferences).

Citiranje in kontakt

RDA vozlišče Slovenije (2021). 23 točk za knjižničarke in knjižničarje. Podpora delu z raziskovalnimi podatki. DOI:

[10.5281/zenodo.4436033](https://doi.org/10.5281/zenodo.4436033)

<https://www.rd-alliance.org/groups/rda-slovenia>

Dokument temelji na: RDA Libraries for Research Data Interest Group (2016). 23 things: Libraries for Research Data.

DOI: [10.15497/RDA00005](https://doi.org/10.15497/RDA00005)

